

نمایشنامه‌نویسان ایران

۱۳۵۷-۱۳۷۸

جلد سوم

www.ketab.ir

حسین فرخی

سر شناسه	:	فرخی، حسین، ۱۳۳۸
عنوان و نام پدیدآور	:	نمایش نامه نویسان ایران ۱۳۷۸-۱۳۵۷ / حسین فرخی
مشخصات نشر	:	تهران، انتشارات نمایش، ۱۴۰۰
مشخصات ظاهری	:	۵۴۸ ص
شابک	:	۹۷۸-۶۲۲-۷۹۷۳-۰۶-۸ ریال ۱۰۰۰۰۰۰
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا
یادداشت	:	نمایه
موضوع:	:	نمایش نامه نویسان ایرانی -- قرن ۱۴ Dramatists, Iranian -- 20 th century نمایش نامه نویسی -- ایران -- قرن ۱۴ Playwriting -- Iran -- 20 th century
رده بندی کنگره	:	PN ۱۶۶۹
رده بندی دیویی	:	۸۰۸/۲
شماره کتاب شناسی ملی	:	۸۷۲۴۷۷۹

انتشارات نمایش (۵۸۲)

نمایش نامه نویسان ایران ۱۳۷۸-۱۳۵۷ (جلد سوم)

مؤلف: مسین فرخی

ناشر: انتشارات نمایش

صفحه آرا: شیمیا تجلی

ویراستار: نیلوفر زارع

طراح جلد: بهرام شادانفر

تیراژ: ۱۰۰۰

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۱

چاپ و صحافی: مجتمع چاپ سازمان فرهنگی سیامتی کوثر

قیمت: ۱۰۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۹۷۳-۰۶-۸

مقدمه

در سال ۱۳۸۶ و توسط انتشارات فرهنگستان هنر کتاب نمایشنامه‌نویسی در ایران به قلم اینجانب منتشر شد که در نوع خود اولین دایره‌المعارفی بود که به مقوله‌ی نمایشنامه‌نویسان ایرانی و آثارشان پرداخت. اگر چه پیش از این نیز کوشش‌هایی در این زمینه انجام شده بود و آثاری درباره‌ی نمایشنامه‌های دوره‌ی مشروطه و همین‌طور پاره‌ای از نمایشنامه‌نویسان دهه‌ی چهل به چاپ رسیده بود که در نوع خود بسیار تاثیرگذار بوده است. در سال ۱۳۹۴ و توسط انتشارات نمایش، جلد اول و دوم مجموعه‌ی نمایشنامه‌نویسان ایران به همت سرکار خانم مریم موحدیان جمع‌آوری و تحریر شده است. جلد اول این مجموعه دربردارنده‌ی ۱۰۵ نمایشنامه‌ی چاپ شده از ۵۴ نمایشنامه‌نویس مربوط به سال‌های ۱۳۴۰ تا ۱۳۵۰ و جلد دوم دربردارنده‌ی ۱۷۹ نمایشنامه‌ی چاپ شده از ۱۰۹ نمایشنامه‌نویس مربوط به سال‌های ۱۳۵۰ تا ۱۳۵۷ می‌باشد. جلد سوم این مجموعه که اینک پیش روی شماست دربردارنده‌ی ۵۴۳ نمایشنامه‌ی چاپ شده از ۲۲۷ نمایشنامه‌نویس مربوط به سال ۱۳۵۷ تا ۱۳۷۸ می‌باشد. پیدا کردن نمایشنامه‌های چاپ شده در سال‌های اول انقلاب بسیار سخت و طاقت‌فرسا بود و اگر لطف و محبت پاره‌ای از دوستان نبود، امکان جمع‌آوری و مطالعه‌ی این آثار ممکن نمی‌شد. نمایشنامه‌های چاپ شده در این سال‌ها به نوعی منتج از شرایط حاکم بر این دوره است. پیروزی انقلاب اسلامی و رویکردی که نویسندگان به این پدیده با نگرش‌های متفاوت ایدئولوژیکی داشتند و مفاهیم مبارزه، انقلاب، مردم، رژیم شاه و ساواک، نگرش‌های اجتماعی و سیاسی و در ادامه‌ی آن مبارزات سیاسی و گروه‌های چپ و راست در داخل ایران و حتی کشورهای منطقه، از جمله مضامین مطرح شده در آثار را شکل می‌دهد. مفاهیمی چون تاریخ اسلام، مذهب در کنار شخصیت‌های مبارز و انقلابی از صدر اسلام تا مسلمانان مبارز در دنیای معاصر، جنبش‌ها و مبارزات سیاسی نیز بخش مهم و دیگری از مضامین این دوره را شامل می‌شود. ابوذر، سلمان، مدرس، ایوب پیامبر، حجر بن عدی، میثم تمار، سرداران، نهضت حروفیه، قیام جنگل و نهضت‌های متعدد دیگر، حتی مرتبط به مبارزات سیاه‌پوستان و فلسطین از جمله داستان‌ها و موضوعات نمایشنامه‌ها در این دوره است. با شروع جنگ تحمیلی بخشی از ادبیات دراماتیک به این مقوله و بازتاب آن در فاصله‌ی سال‌های ۱۳۶۰ تا ۱۳۶۷ و در ادامه در سال‌های بعد می‌پردازد. فصل مشترک همه‌ی نمایشنامه‌ها، چه اجتماعی، سیاسی، مذهبی و دفاع مقدس، نداشتن ساختار مناسب دراماتیک و غرق شدن در شعارپردازی است. نمایشنامه‌هایی که به‌نظر می‌رسد در بخش‌هایی بسیار سطحی و ساده‌انگارانه نوشته و به چاپ رسیده‌اند. به هر روی این آثار مکتوب با شدت و ضعف، حاصل این دوران است و البته هستند آثاری که پیدا کردنشان بعد از مدت‌ها

پیگیری به سرانجام نرسید و نگارنده امیدوار است که در چاپ‌های بعدی این مجموعه مورد استفاده قرار بگیرند. بخش مهمی از نمایشنامه‌های بررسی شده در این مجموعه نیز متعلق به نویسندگان باتجربه، خبره و حرفه‌ای ادبیات نمایشی است که در این سال‌ها نوشته شده و به چاپ رسیده است. حجم گسترده‌ی نمایشنامه‌ها و چاپ آثار نمایشی در سال‌های ۱۳۶۷ به بعد نشان‌دهنده‌ی رویکردی است که عمدتاً توسط چند سازمان و نهاد فرهنگی شکل گرفته است. اکثر نمایشنامه‌ها توسط مراکز و نهادهای دولتی به چاپ رسیده است و انتشارات خصوصی به دلایل عدم بازگشت سرمایه و عدم اطمینان از فروش آثار و نداشتن مخاطب، کمتر اقبال به نشر نمایشنامه از خود نشان داده‌اند. کیفیت نمایشنامه‌های این دوره و البته آثاری که چاپ شده و مورد مطالعه قرار گرفته‌اند نشان‌دهنده‌ی ضعف مفروطی است که در میان آثار دیده می‌شود. مضامین عمده‌ی نمایشنامه‌های نویسندگان تازه‌کار و کسانی که حداقل بعد از پیروزی انقلاب اسلامی وارد این عرصه شده‌اند؛ مضامین مذهبی، تاریخ اسلام، شخصیت‌های اسلامی و انقلابی، دفاع مقدس و مضامین اخلاقی برگرفته از ادبیات کهن و کتب مذهبی است. موضوعات اجتماعی، اخلاقی، سنت‌ها، آیین و فولکلور نیز در میان آثار به چشم می‌خورد. از نویسندگان پیشکسوت نیز آثاری در این سال‌ها به چاپ رسیده است که اکبر رادی، بهرام بیضایی، غلامحسین ساعدی و علی نصیریان شاخص‌ترین آنها هستند و در مرحله‌ی بعد هم نویسندگانی چون محمود طیلری، محمود استادمحمد، محمدعلی اسلامی، ایرج پزشک‌زاد، یارعلی پورمقدم و خسرو حکیم‌رابط حضور دارند که دارای سوابق قابل‌توجهی در ادبیات نمایشی هستند. به صراحت می‌توان گفت حجم بسیار زیادی از آثار حداقل سال‌های ۶۸ تا ۷۸ متعلق به نمایشنامه‌نویسانی است که پس از انقلاب وارد این عرصه شده‌اند. در این مجموعه تلاش شده است تا نمایشنامه‌های چاپ شده به‌صورت کتاب مستقل، جنگ‌ها، ماهنامه‌ها، فصلنامه‌ها و نشریات مورد نقد و بررسی قرار گیرد. گزینش نمایشنامه‌ها برپایه‌ی سال انتشار و چاپ اول آنها می‌باشد. ترتیب چیدمان آثار بر مبنای نام خانوادگی نویسندگان و به‌صورت الفبایی تنظیم شده است. در فرم کلی نوشتار پیش رو، معرفی نمایشنامه و اطلاعات مربوط به سال انتشار، تاریخ نگارش، نام ناشر، تیراژ، قیمت کتاب، اشخاص بازی، خلاصه‌ی نمایشنامه و در نهایت بررسی و تحلیل کوتاهی بر نمایشنامه است. لازم به ذکر است در این مجموعه، نمایشنامه‌های مربوط به کودکان و نوجوانان، عروسکی، نمایشنامه‌های رادیویی و تلویزیونی، پایان‌نامه‌های ادبیات نمایشی مربوط به دانشجویان نمایشنامه‌نویسی مورد بررسی قرار نگرفته است.

طبیعی است با وجود تلاش طاقت‌فرسای پژوهش‌گر، امکان دسترسی به همه‌ی نمایشنامه‌هایی که چاپ اول آنها در فاصله‌ی زمانی سال‌های ۱۳۵۷ تا ۱۳۷۸ بوده است، فراهم نشد و امیدوارم در چاپ‌های بعدی این امکان فراهم شود تا هم نمایشنامه‌های چاپ شده از اقصی نقاط ایران و حتی نمایشنامه‌هایی که به زبان فارسی در خارج از ایران چاپ شده‌اند در این مجموعه مورد استفاده قرار گیرند. امیدوارم شرایطی شکل بگیرد تا در آینده و با مساعدت مرکز هنرهای نمایشی و انتشارات نمایش مجموعه‌ی کامل ادبیات نمایشی ایران به چاپ رسیده و در اختیار استادان، دانشجویان، پژوهش‌گران و علاقه‌مندان عرصه‌ی تئاتر قرار گیرد. در پایان بر خود لازم می‌بینم از عزیزانی که در این مسیر با من مساعدت و همراهی داشته‌اند:

قادر آشنا، شهرام کرمی، سعید اسدی، نصرالله قادری، مهرداد رایانی‌مخصوص، جواد تولمی، امیر لنگرودی، علی خامنه‌ای‌پور، رضا گیلان‌پور، رویا روزبهانی، محسن ابراهیمی، یلدا مراد، جواد مستخدمی، آرزو فرخی، آزاده فرخی، مدیریت و همکاران انتشارات نمایش مرکز هنرهای نمایشی، قدردانی کرده و برایشان آرزوی سلامتی و موفقیت دارم.

زمستان ۱۳۹۹

دکتر حسین فرخی

www.ketab.ir